

Sygn. akt VIII U 2135/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 listopada 2016 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SO Lucyna Stąsik-Żmudziak

Protokolant sądowy Agnieszka Goluch

po rozpoznaniu w dniu 14 listopada 2016 roku w Lublinie

sprawy E. K. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

o prawo do renty rodzinnej

na skutek odwołania E. K. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

z dnia 22 października 2015 roku znak (...)

oddala odwołanie.

Sygn. akt VIII U 2135/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 22 października 2015 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. odmówił E. K. (1) przyznania prawa do renty rodzinnej po zmarłym w dniu (...) roku M. K.. W uzasadnieniu wskazano, że wnioskodawczyni nie pozostawała do dnia śmierci we wspólności małżeńskiej ze zmarłym, nie zamieszkiwała z nim wspólnie ani nie prowadziła wspólnego gospodarstwa domowego.

Odwołanie od powyższej decyzji złożyła E. K. (1) wnosząc o jej zmianę i przyznanie prawa do renty rodzinnej po zmarłym mężu z uwagi na pozostawanie z nim do dnia śmierci we wspólności małżeńskiej. Podniosła, że utrzymywała stały kontakt z mężem pomimo zamieszkiwania w(...) w K..

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. Podniósł, że wnioskodawczyni już w 1998 roku wskazywała adres zamieszkania (...), podczas gdy M. K. zamieszkiwał w miejscowości B. (...) Ponadto w oświadczeniu z dnia 27 lipca 2005 roku zmarły oświadczył, że nie jest z żoną od 15 lat pomimo braku ustanowienia separacji wyrokiem sądu.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

E. K. (1) urodzona (...) w dniu 19 sierpnia 2015 roku złożyła wniosek o przyznanie prawa do renty rodzinnej po zmarłym w dniu(...)roku mężu M. K. (k. 1-3 akt ZUS). E. K. (1) zawarła z M. K. związek małżeński w dniu 12 czerwca 1974 roku (odpis skrócony aktu małżeństwa – k. 10 akt ZUS).

M. K. w dniu 27 lipca 2005 roku na potrzeby uzyskania z ubezpieczenia społecznego dodatku pieniężnego złożył do ZUS oświadczenie o treści: „Oświadczam, że nie jestem z żoną od 15 lat ale nie mam orzeczonej wyrykiem sądu separacji.” (k. 105 akt ZUS dot. M. K.). Od dnia 6 lutego 2015 roku był uprawniony do emerytury (decyzja z dnia 6 lutego 2015 roku – akta ZUS dot. M. K.).

W 2013 roku wnioskodawczyni amputowano lewą kończynę dolną (dokumentacja medyczna – k. 18).

E. K. (1) od dnia 10 października 2014 roku jest mieszkanką(...) im. M. R. w kocku. Została tam umieszczona na pobyt stały oraz zobowiązana do pokrywania pobytu w wysokości 70% swojego dochodu (k. 16, 30-32). Z wywiadu środowiskowego przeprowadzonego przez (...) Centrum Pomocy (...) w L. na potrzeby umieszczenia wnioskodawczyni w domu pomocy społecznej wynika, że ubezpieczona nie powoływała się na pomoc otrzymywaną od męża czy też na utrzymywane z nim kontakty. Została określona jako wdowa (k. 39-46). Także z pozostałych dokumentów osobiście podpisanych przez E. K. (1) nie wynika, aby powoływała się ona na utrzymywanie kontaktów z mężem w jakiegokolwiek postaci (k. 47-58).

E. K. (2) rozeszła się z mężem, gdyż nadużywał alkoholu. Na tym tle dochodziło do częstych kłótni. Nastąpiło to w 1994 roku. Sprawy o rozwód nie przeprowadzono. Wnioskodawczyni wynajęła wówczas mieszkanie w Z., a potem mieszkała początkowo u córki, a następnie u matki. M. K. pozostał w B. z synem A., zaś kiedy ten trafił do zakładu karnego przeprowadził się do córki A. S. jednak zamieszkiwał tam zaledwie przez miesiąc. Od momentu rozejścia małżonkowie już nigdy wspólnie nie zamieszkiwali. Kontaktowali się telefonicznie. Zmarły był zapraszany na święta przez obie córki, nie przez małżonkę. Po pewnym czasie M. K. przestał pić, ale zachorował. Jego pogrzebem zajęła się córka. Wspólne pożycie z mężem wnioskodawczyni ograniczało się do sporadycznych rozmów telefonicznych. Zmarły nie płacił alimentów zasądzonych na dzieci. Środki były wypłacane z funduszu alimentacyjnego. Zmarły nie wspierał wnioskodawczyni finansowo (częściowo zeznania wnioskodawczyni – k. k. 20v021v, 75v-76v, częściowo zeznania A. D. – k. 21v-22v, częściowo zeznania A. S. – k. 22v-23v).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych dowodów z dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy i aktach ubezpieczeniowych wnioskodawczyni. Dokumenty te sporządzono w trakcie prowadzonych postępowań przez właściwe organy w ramach przyznanych im uprawnień. W ocenie Sądu jako autentyczne należało je obdarzyć wiarą w całości.

W kontekście wyżej wskazanych dokumentów Sąd dokonał oceny zeznań przesłuchanych w sprawie osób. Zarówno wnioskodawczyni jak i jej córki A. D. oraz A. S. zgodnie twierdziły, że zmarły wspierał matkę finansowo dając jej co miesiąc w ostatnim czasie 300 zł miesięcznie na leki oraz dodatkowo niewielkie kwoty. Twierdzenia te pozostawały jednak w całkowitej opozycji z dokumentacją przyslaną z (...) Centrum Pomocy (...) w L.. We wnioskach skierowanych do Centrum wnioskodawczyni bowiem została ujęta jako wdowa, zaś jej dochody zostały ograniczone wyłącznie do zasiłku. W swoich zeznaniach nie potrafiła przy tym logicznie odnieść się do tej okoliczności. Nie bez znaczenia pozostaje fakt, że zmarły nie sponosał samodzielnie alimentów na dzieci, lecz były one wypłacane z funduszu alimentacyjnego. Trudno wobec tego uznać, że taki stan rzeczy nagle uległ zmianie tym bardziej, że małżonkowie rozstali się w niezgodzie. Nie bez znaczenia dla oceny omawianych zeznań pozostaje wreszcie oświadczenie zmarłego z dnia 27 lipca 2005 roku, w którym podniósł, że nie jest z żoną od 15 lat. Powyższe okoliczności jednoznacznie przemawiają za odmówieniem dania wiary zeznaniom wskazanych osób w części w jakiej wskazują one na wspieranie wnioskodawczyni przez zmarłego w jakiegokolwiek postaci.

W pozostałym zakresie tj. w części dotyczącej relacji panujących w rodzinie wnioskodawczyni zeznania te jako zgodne i logiczne zasługiwały na obdarzenie wiarą.

Odwołanie E. K. (1) nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 65 ust. 1 w związku z art. 67 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2015 roku, poz. 748 ze zm.), renta rodzinna przysługuje

między innymi małżonkowi osoby, która w chwili śmierci miała ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy lub spełniała warunki wymagane do uzyskania jednego z tych świadczeń.

M. K. w chwili śmierci miał ustalone prawo do emerytury.

W myśl art. 70 ust. 1 pkt 1 i 3 cytowanej ustawy, wdowa ma prawo do renty rodzinnej, jeżeli w chwili śmierci męża osiągnęła wiek 50 lat lub była niezdolna do pracy pod warunkiem, że do dnia śmierci męża pozostawała z nim we wspólności małżeńskiej, chyba, że miała prawo do alimentów z jego strony ustalone wyrokiem lub ugodą sądową.

E. K. (1) urodzona (...) w chwili śmierci męża osiągnęła wiek 50 lat. Okolicznością bezsporną jest, iż nie były na jej rzecz ustalone alimenty.

Z powołanych przepisów wynika zatem, że warunkiem nabycia prawa do renty rodzinnej przez wdowę jest, poza spełnieniem przesłanek określonych w art. 70 ust. 1 i 2 ustawy, także pozostawanie przez małżonków do dnia śmierci jednego z nich w stanie faktycznej wspólności małżeńskiej (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2006 roku, III UZP 3/06, opubl. OSNP 2007/9-10/138).

W uzasadnieniu powołanej uchwały Sąd Najwyższy wskazał, że alimentacyjna funkcja renty rodzinnej może i powinna być odnoszona do objęcia tego rodzaju ubezpieczeniową ochroną prawną małżonków, którzy do dnia śmierci współmałżonka byli zobowiązani do wspólnego pożycia, do wzajemnej pomocy i wierności oraz współdziałania dla dobra rodziny, którą przez swój związek założyli (art. 23 k.r.o.), a zatem faktycznie realizowali wspólne cele małżeństwa. Oboje małżonkowie obowiązani są, każdy według swych sił oraz swych możliwości zarobkowych i majątkowych, przyczynić się do zaspokajania potrzeb rodziny (art. 27 k.r.o.).

Pozostawanie we wspólności małżeńskiej, nie może być natomiast postrzegane jako następstwo jedynie formalnie zawartego związku małżeńskiego, ale również jako wspólność małżeńska wynikająca lub powiązana z rzeczywistym korzystaniem z praw i realizowaniem powinności małżeńskich, które do dnia śmierci ubezpieczonego współmałżonka kreują faktyczną wspólnotę małżeńską w jej wymiarze duchowym, materialnym, rodzinnym.

W przypadku, gdy nie orzeczono rozvodu ani separacji, obowiązuje domniemanie istnienia między małżonkami wspólności małżeńskiej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 czerwca 2005 roku, II UK 248/04, opubl. OSNP 2006/3-4/62). Ciężar dowodu przy jego obaleniu spoczywa na organie rentowym (uchwała 7 sędziów SN z dnia 26 października 2006 roku III UZP 3/06, OSNP 2007/9-10/138).

Znaczenia pojęcia pozostawania małżonków we wspólności małżeńskiej w rozumieniu art. 70 ust. 3 u.e.r.f.u.s. nie da się wyjaśnić bez ustalenia realnych więzi małżeńskich na gruncie instytucji kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Podstawowe normy tego prawa przewidują, że małżonkowie mają równe prawa i obowiązki w małżeństwie. Są obowiązani do wspólnego pożycia, do wzajemnej pomocy i wierności oraz do współdziałania dla dobra rodziny, którą przez swój związek założyli (art. 23 k.r.o.). Ponadto, oboje małżonkowie obowiązani są, każdy według swych sił oraz swych możliwości zarobkowych i majątkowych, przyczynić się do zaspokajania potrzeb rodziny (art. 27 k.r.o.). W ramach tych zasadniczych regulacji prawa rodzinnego uprawnione jest założenie, że o małżeństwie (art. 23 k.r.o.) oraz o potrzebach rodziny - w rozumieniu art. 27 k.r.o. - można mówić w zasadzie wówczas, gdy rodzina jest związana nie tylko formalnym aktem małżeństwa, ale także realnym (rzeczywistym) węzłem pożycia małżeńskiego, któremu doktryna przypisuje opisowe znaczenie w postaci akceptowanego przez prawo i moralność wzorca, jaki małżonkowie powinni realizować w stosunkach małżeńskich w zmieniających się kolejach życia. Inaczej rzecz ujmując, wymaganie pozostawania w faktycznej wspólnocie małżeńskiej sprawia, że dla spełnienia tego dodatkowego warunku nabycia prawa do renty rodzinnej nie wystarcza samo występowanie zewnętrznych oznak w postaci istnienia małżeństwa potwierdzonego formalnym aktem małżeńskim, ale konieczne jest zachowanie do dnia śmierci ubezpieczonego realnych więzi małżeńskich w ich rozmaitych wspólnotowych przejawach (wyrok SA w Szczecinie z dnia 6 lutego 2014 roku III AUa 652/13, LEX nr 1461161).

Oddzielne zamieszkiwanie małżonków nie jest równoznaczne z ustaniem wspólności małżeńskiej w rozumieniu art. 70 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach. O ustaniu wspólności małżeńskiej nie świadczy także żądanie małżonki zasądzenia alimentów na rzecz dzieci (wyrok SN z dnia 5 grudnia 2006 roku II UK 8/06, LEX nr 469165, wyrok SA w Poznaniu z dnia 22 marca 2016 roku III AUa 1381/15, LEX nr 2062032).

Ze względu na alimentacyjny cel i funkcję renty rodzinnej, należy stwierdzić, że małżonek, który mieszka oddzielnie, lecz do dnia śmierci realizuje powinność pomocy finansowej na rzecz żony, płynącą z troski o jej potrzeby i wykazuje poszanowanie przynajmniej majątkowych obowiązków małżeńskich, pozostaje we wspólności z małżonkiem, którego opuścił (wyrok SN z dnia 29 listopada 2006 roku II UK 105/06, LEX nr 950405).

Pojęcie "wspólności małżeńskiej", przewidzianej w przepisie art. 70 ust. 3 u.e.r.f.u.s., obejmuje nie tylko wspólność majątkową małżeńską, lecz także więź duchową, osobistą, emocjonalną i uczuciową (wyrok SA w Gdańsku z dnia III AUa 1534/12, LEX nr 1321905).

W ocenie Sądu w sprawie niniejszej przeprowadzone postępowanie dowodowe wykazało, że pomiędzy małżonkami nie istniała wspólność małżeńska. Wprawdzie E. K. (1) i M. K. formalnie pozostawali w związku małżeńskim, jednakże okoliczności dotyczące ich wzajemnych relacji przez okres ostatnich lat przez śmiercią ubezpieczonego wskazują, iż znajdowali się oni w faktycznej separacji. Wnioskodawczyni w latach dziewięćdziesiątych wyprowadziła się od męża. Nie miała ustalonych na swoją rzecz alimentów, a alimenty ustanowione na rzecz dzieci nie były uiszczane dobrowolnie. Z mężem kontaktowała się wyłącznie sporadycznie i na święta. Nie istniała więc również między małżonkami więź rodzinna. Oceny takiej nie zmienia fakt sporadycznych kontaktów małżonków. Trudno też w takiej sytuacji mówić o więzi duchowej.

Małżonkowie nie mieszkali zatem razem, nie prowadzili wspólnego gospodarstwa domowego, każde z nich samodzielnie się utrzymywało. Nie pomagali sobie finansowo. Nie istniała między nimi wspólność małżeńska.

W tej sytuacji należy przyjąć, że E. K. (2) nie spełniła warunków niezbędnych do ustalenia jej prawa do renty rodzinnej.

W tych warunkach decyzję organu rentowego odmawiającą E. K. (1) przyznania prawa do renty rodzinnej należy uznać za prawidłową.

Z powyższych względów oraz na podstawie powołanych przepisów i na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy orzekł, jak w sentencji.